

Coworking och kommunalt tillväxtarbete

Anna Rex

The Remote Lab

Hans Westlund

Avdelningen för urbana och regionala studier
Kungl. Tekniska Högskolan

Sammanfattning

Coworking – ett nytt medel i kommunernas tillväxtarbete

Coworking, arbetshubbar och kontorshotell är ett fenomen som spridit sig snabbt i Sverige det senaste decenniet, och återfinns i 200 av landets 290 kommuner (Tillväxtanalys, 2022). Den än så länge mycket begränsade forskningen om coworking i Sverige har bland annat visat att företag i främst Stockholmsregionen använder sig av coworkingställen på andra håll i landet när man behöver rekrytera eller behålla arbetskraft, eller sprida sin verksamhet geografiskt. Coworkingställen kan alltså dra till sig nya företagsetableringar till en kommun. Denna rapport är den första som studerar hur kommuner använder sig av coworking i det lokala näringslivs- och tillväxtarbetet.

Datainsamling

Data samlades in genom en telefonenkät till näringslivschefer/motsvarande i alla kommuner och uppföljande djupintervjuer med 13 "goda exempel". Studien är alltså en studie av "best practice" och vår förhoppning är att andra kommuner kan inspireras av dessa exempel. Vår ambition var också att undersöka om *regionerna* ger coworking någon roll i det regionala tillväxtarbetet. Det gick dock inte att få till stånd någon intervju med någon region.

Resultat

Av de 216 kommuner som svarade på enkäten kände 89,4 procent till begreppet coworking. 53 av kommunerna uppgav att begreppet coworking eller samarbete med coworkingverksamheter fanns omnämnt i någon av kommunens strategier eller planer. I de 13 djupintervjuerna utkristalliserade sig fem olika teman: inflyttning och tillväxt, rekrytering av arbetskraft, kommunens engagemang, efterfrågan på coworkingplatser, och samverkan mellan aktörer.

Inflyttning och tillväxt

Samtliga kommuner nämner coworking i samband med sitt tillväxtarbete. Flera tar upp distansarbete som en viktig faktor; att man kan bo kvar i den aktuella kommunen men jobba på distans på större företag eller myndigheter. Coworking beskrivs som ett sätt att samarbeta med näringslivet och stötta entreprenörer och ett sätt att komma närmare medborgarna i glesare strukturer med kommunal service.

Rekrytering av arbetskraft

Flera kommuner ser coworking som en lösning för att attrahera livsstilsflyttare och behålla kompetens i mindre orter. Livsstilsflyttarna är ofta tjänstemän och coworkingplatser erbjuder dem en social och professionell mötesplats där de kan arbeta och nätverka. Coworking nämns av flera kommuner som en lösning för deras egna kompetensbehov och möjlighet att rekrytera utanför den egna kommunen och låta dessa nya medarbetare nyttja en coworkingplats i grannkommunen.

Kommunens engagemang

Flera kommuner beskriver ett starkt engagemang i att stödja coworking, och ser det som en möjlighet att minska klimatavtrycket genom att låta kommunanställda arbeta på distans från närliggande hubbar i stället för att pendla. Det sker också investeringar i fastigheter och samarbeten med privata aktörer och näringslivskluster för att på olika sätt understödja etableringen av coworkingställen. Vissa kommuner ser coworkingplatser som en del av en större strategi för att stärka samverkan mellan företag och kommunen.

Efterfrågan på coworkingplatser

Många respondenter beskriver coworkingplatser som ett viktigt verktyg för att möta arbetslivets förändrade behov, särskilt efter pandemin. Flera ser en ökande efterfrågan på

coworkingplatser, speciellt bland företag som vill erbjuda sina anställda möjligheten att arbeta flexibelt. Respondenterna uttrycker generellt en positiv syn på coworkingplatser, med fokus på hur de kan bidra till både kommunernas näringsliv och invånarnas arbetsmöjligheter och på olika sätt öka kommunens attraktivitet.

Samverkan mellan aktörer

Respondenterna beskriver samverkan mellan olika aktörer som en viktig del av kommunernas arbete och att det skapar en dynamik mellan kommuner, företag, utbildning och forskning och ideella initiativ. De ser coworking som ett sätt att behålla företagare och tjänstemän, särskilt i små orter där det annars kan vara svårt att locka arbetskraft, och några beskriver hur de vill samverka med lokala föreningar och byalag för att skapa och driva coworking i mindre byar, och menar att detta skulle bidra till att skapa nätverk och stödja det lokala näringslivet. En sådan samverkan mellan kommunen, företag och andra aktörer lägger grunden för entreprenöriella ekosystem.

Rekommendationer

- Kommunerna bör använda sig av coworking som en resurs som kan bidra till nyetableringar och lokalt samarbete mellan företag och över sektorsgränser.
- Regionerna bör se coworking som en resurs för att utvidga de regionala arbetsmarknaderna.
- Kommuner och regioner bör arbeta för att skapa och stärka entreprenöriella ekosystem för nyföretagande och tillväxt.

Slutsats

Vissa kommuner har börjat använda coworking som en resurs i det lokala tillväxtarbetet för att få nya företag att etablera sig, för att främja inflyttning och motverka utflyttning, och för att utveckla samarbetet med det lokala näringslivet. Det kan fler kommuner också göra.

Inledning

Redan innan millennieskiftet började en ny typ av arbetsplatser att uppstå i Sverige. I Stockholm startade några kontorshotell, där företag från "landsorten" kunde hyra en kontorsplats för personal som hade affärer i huvudstaden. I slutet av 2010-talet kom en våg där detta fenomen spred sig över hela landet, men nu ofta under ett nytt namn, coworkingställen (eller arbetshubbar). Under pandemiåret 2022 visade en rapport från Tillväxtanalys att det fanns hela 649 coworkingställen lokaliserade i 200 av Sveriges 290 kommuner. Storleken på verksamheterna varierade stort, från en handfull personer till flera hundra. Rapporten konstaterade att "Till skillnad mot traditionellt distansarbete i hemmet äger coworking rum i kontorsmiljöer med viss gemensam kontorsinfrastruktur och där även sociala kontakter och nätverksskapande prioriteras. Formerna varierar och är flexibla. De kan innebära allt från att ha tillgång till skrivbord i ett kontorslandskap till att ha egna rum eller egna avdelningar. Nyttjandegraden varierar också, från någon enstaka dag i månaden till all kontorsförlagd tid" (Tillväxtanalys 2022).

Rapporten redovisar också resultat av en enkät bland medlemmarna i ett coworkingställe i ett regionalt centrum. En majoritet av de svarande angav att coworkingverksamheten var en gynnsam miljö för nya affärsmöjligheter och nätverk. Verksamheterna hade också stor betydelse för medlemmarnas sociala miljö. De flesta betonade betydelsen av personliga relationer och av att få information och nya idéer. Däremot var det bara en mindre grupp som upplevde fördelar i form av kortare restid och lägre kostnader för sin verksamhet. Det senare kan sannolikt förklaras av att de flesta bodde i det regionala centrumet.

I en uppföljningsrapport granskade Tillväxtanalys (2023) i vilken utsträckning coworkingställen användes som etableringspunkter för företag i storstadsregionerna som vill sprida sin verksamhet till nya regioner, eller rekrytera ny personal till företaget. Gemensamt för de företag som intervjuades var att valet av lokaliseringssort huvudsakligen styrdes av rekrytering och bibehållande av kompetens inom företaget, dvs inte av medvetna strategier för att erövra nya marknader. Detta kan tolkas som ett exempel på att "jobben flyttar dit arbetskraften finns" jämfört med det traditionella omvända förhållandet.

Valet att använda sig av coworkingställen i stället för att öppna ett eget kontor motiverades med tre aspekter: 1) det är smidigt att komma igång eftersom kaffe, skrivare, wifi och annat finns på plats; 2) hyresavtalen tillåter att man växer eller krymper snabbt vilket innebär en låg ekonomisk risk; 3) man tycker att coworkingmiljön erbjuder en bättre psykosocial arbetsmiljö för den enskilde medarbetaren. Baserat på resultaten för det urval rapporten gjorde uppskattades det totala antalet nyetableringar på coworkingställen i landet 2017-2022 till drygt 900, med över 3 000 anställda. 57 procent av de studerade utlokaliseringarna ökade sina anställda under undersökningsperioden.

Coworking är med andra ord en ny företeelse på den svenska arbetsmarknaden. De enda studierna av dess effekter på sysselsättning och lokal tillväxt tycks vara Tillväxtanalys två rapporter. Av dessa framgår att coworking i varierande utsträckning bidrar till sysselsättningen i en stor del av Sveriges kommuner och att coworkingställen fungerar som etableringspunkter för företag som rekryterar arbetskraft eller vill sprida sin regionala närvaro. Däremot finns det inga regionalpolitiska åtgärder på nationell nivå som riktar sig till coworkingföretag. Vad kommuner och regioner eventuellt gör för att nyttja coworking i sitt tillväxtarbete finns det inga studier om. Denna rapport syftar till att fylla denna kunskapslucka och studerar i vilken utsträckning kommuner och regioner uppmärksammat coworking som ett medel för lokal/regional utveckling och vilka åtgärder man i så fall vidtagit.

Teoretisk bakgrund

De senaste årtiondena har visat prov på stora förändringar i synen på hur orter och regioner utvecklas. Medan näringspolitiken (och regionalpolitiken) tidigare fokuserade på att förbättra enskilda företags konkurrenskraft, växte under 1980- och 90-talen nya teorier fram som underströk betydelsen av företagets och företagarens omgivning. Begreppet *kluster*, med inspiration från bland annat mellersta Italien, betonade betydelsen av samlokaliserade företag inom samma eller närbesläktade branscher, där kunskap och idéer inte kunde låsas in, utan blev en gemensam resurs (Porter, 1990). Företag belägna i ett kluster var enligt detta synsätt inte ensamma, utan beståndsdelar i en större miljö av ekonomiska och personliga nätverk, som utgjorde en gemensam resurs (Saxenian, 1994). Teorin om kluster var på många sätt en internationell, akademisk variant av berättelserna om den svenska dåtida Gnosjöandan.

Ett annat mycket uppmärksammat begrepp var *innovationssystem*. Medan klusterbegreppet i huvudsak behandlade lokala förhållanden och nätverk, har begreppet innovationssystem främst använts på regional (och nationell) nivå (Bouncken et al, 2015; Nelson, 1993). Teorins kärna kan sägas vara att ett innovationssystem ska bestå av ett antal samverkande aktörer/miljöer med olika uppgifter. Lite förenklat kan det beskrivas så att universitet och andra forskningsmiljöer producerar patent och liknande uppslag till nya produkter; banker och kreditinstitut finansierar utveckling och testning, och företag producerar de nya produkterna. Offentlig sektor spelar ibland rollen som hjälpande hand, ibland som krävande beställare.

Båda dessa begrepp har haft ett mycket stort inflytande på den svenska näringspolitiken. Tillväxtverket (tidigare NUTEK) har ofta använt sig av ett klusterperspektiv i olika utlysningar. Vinnovas officiella namn är Verket för innovationssystem, även om man på senare år kallat sig Sveriges innovationsmyndighet.

De senaste åren har ett nytt begrepp inom lokal och regional utveckling lanserats: Entreprenöriella ekosystem. Forskningslitteraturen om detta nya begrepp är än så länge betydligt mindre omfattande än den om de båda äldre begreppen. Som namnet antyder fokuserar dock entreprenöriella ekosystem å ena sidan på entreprenörskap och entreprenörer, och å andra sidan på det "ekosystem" som de är verksamma i (Spigel, 2017; Stam, 2015). Inriktningen på entreprenörskap skiljer sig tydligt från de båda äldre inriktningarna, som i fråga om kluster i huvudsak är existerande företag och i fallet innovationssystem är just innovationer. Synsättet att ett företag är en del av något större, ett kluster eller ett "system", verkar dock vara något som de entreprenöriella ekosystemen delar med sina föregångare (Fritsch, 2024; Mason & Brown, 2014). Ett entreprenöriellt ekosystem innefattar flera olika aktörer som företagare, investerare, akademiska institutioner, kommuner, myndigheter och stödfunktioner som affärsrådgivare och inkubatorer (Stam & van der Ven, 2019). Dessa aktörer samverkar för att skapa en miljö där företag kan starta, växa och blomstra. Ekosystemets framgång beror ofta på hur väl dessa aktörer interagerar och stödjer varandra för att främja entreprenörskap, anpassar sig till förändringar och kan dra nytta av lokala och internationella marknader (Bouncken et al, 2015; Bosma, Stam & Wenneker (2014). En anledning till att entreprenöriella ekosystem uppkommit som koncept är sannolikt insikten att entreprenörskap inte uppstår som isolerat fenomen, utan snarare påverkas av och påverkar en myriad olika faktorer som är geografiskt bundna. Exempel på dessa är extern finansiering, offentliga stödstrukturer och en inkluderande kultur som uppmuntrar risktagande och innovation (Fritsch, 2024; Isenberg, 2010; Stam, 2015). Entreprenöriella ekosystem kan således förstås som en komplex dynamik med många ingående delar som skiftar över tid och beroende på hur delarna i sig ändras, och skapar en miljö som påverkar entreprenörskap.

I denna rapport använder vi oss av begreppet entreprenöriella ekosystem som teoretisk inspiration. Dels kan coworkingställen ses som ett slags ekosystem på mikronivå, där medlemmarna skapar en informell miljö av idéutbyten och personliga nätverk, som ger tillgång till resurser för att utveckla verksamheter. Dels kan politiker och tjänstemän i kommuner och regioner, som beslutat sig för att stötta initiativ till coworkingställen, fungera som "mäklare", medskapare och stödjare av processer som leder till lokala entreprenöriella ekosystem.

Metod

Datainsamlingen inleddes med en telefonenkät till näringslivscheferna (eller motsvarande) i samtliga Sveriges 290 kommuner och 21 regioner. Enkäten bestod av generella frågor om man hade kännedom om coworking, om coworking på något sätt innefattades i kommunens näringslivsarbete etc. Av de 290 kommunerna var det 216 som svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 74,5 procent. Av de 21 regionerna svarade 12, en svarsfrekvens på 57,1 procent.

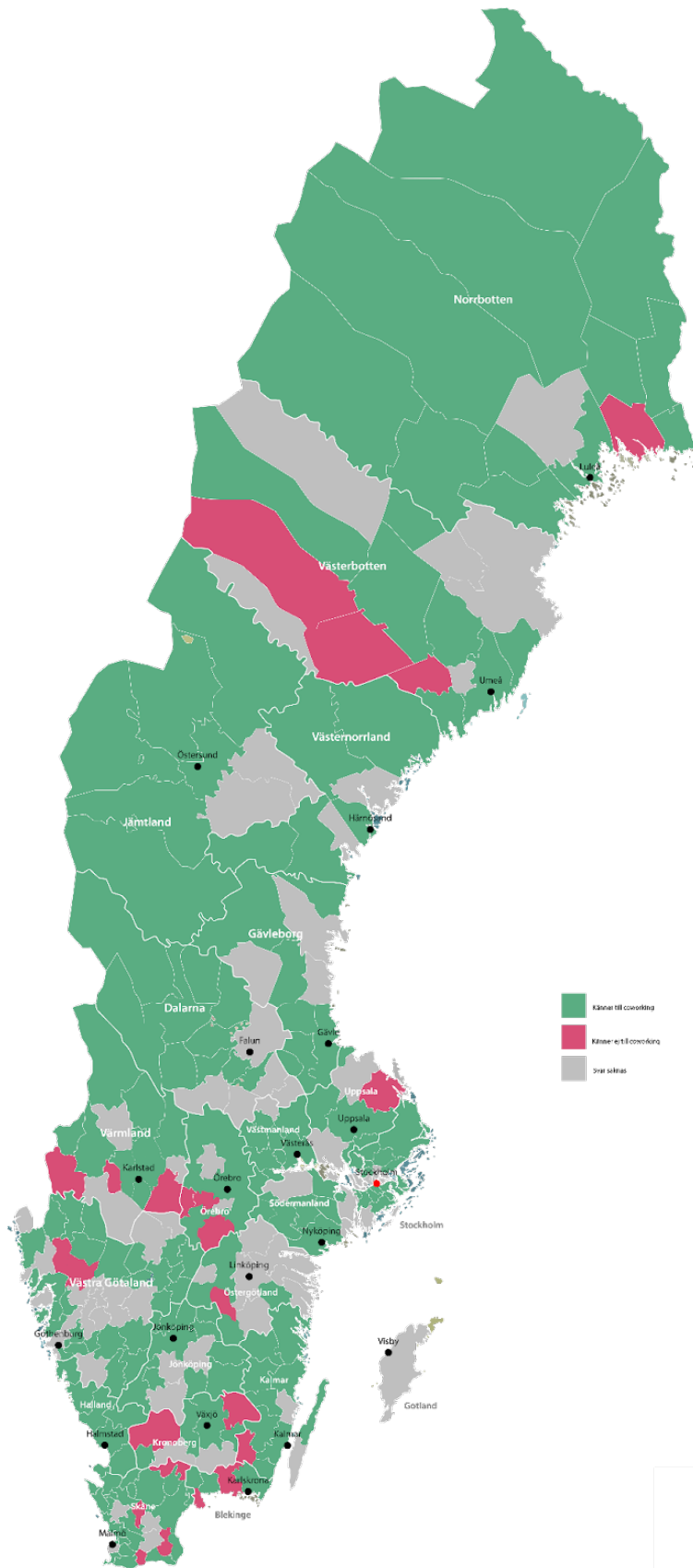
Baserat på enkätsvaren och ambitionen att få med så många som möjligt av SKRs kommuntyper, valdes ett antal kommuner ut för fördjupade telefonintervjuer. Kommunerna valdes utifrån "best practice" kriterier, dvs. de var kommuner som uppgett att coworking var en del av deras tillväxtstrategier och/eller använde sig av coworking för vissa av sina medarbetare. Totalt intervjuades 13 kommuner. 7 av de 12 regioner som besvarade telefonenkäten tackade ja till att bli intervjuade, men trots flera mejlförfrågningar gick det inte att boka tid för intervju med någon av dem. Det faktum att ingen av regionerna till slut ställde upp för intervju kan möjligtvis ses som en indikation på att detta inte är en prioriterad fråga på regionnivå.

Intervjuerna transkriberades och analyserades tematiskt. Givet urvalet, där samtliga respondenter antingen använder eller samarbetar med coworkingplatser, utgick kodningen från fem teman: inflyttning & tillväxt, rekrytering, hur kommunen är involverad samt efterfrågan/ser positivt på coworking och samarbeten.

Resultat

Kommuner

193 av de 216 kommuner som svarade på enkäten, dvs 89,4 procent kände till begreppet coworking. Av dessa 193 kommuner uppgav 131 (67,9 procent) att det fanns coworkingverksamhet inom kommunens gränser. 62 kommuner uppgav att det inte fanns någon coworkingverksamhet i kommunen. Jämför vi dessa svar med den kartläggning som genomfördes av Tillväxtanalys (2022) visar det sig att det fanns coworkingverksamhet i 17 av de 62 kommunerna. Här är det tydligt att även om kännedomen om begreppet coworking är förhållandevis utbrett, är det för majoriteten av kommunerna inte självklart hur eller om man ska samarbeta med coworkingverksamheter för att driva utveckling. 53 kommuner (27,5 procent) uppgav att begreppet coworking eller samarbete med coworkingverksamheter fanns omnämnt i någon av kommunens strategier eller planer.

Regioner

Samtliga 12 regioner som besvarade enkäten kände till begreppet coworking. 2 av regionerna uppgav att det inte fanns några coworkingverksamheter i deras regioner, trots att majoriteten av de ingående kommunerna i respektive region svarade ja på den frågan. Den regionala administrationens intresse för coworking i dessa fall är tydligen inte så stort. Tre regioner (Kalmar, Stockholm och Örebro) uppgav att begreppet coworking eller samarbete med coworkingverksamheter fanns omnämnt i någon av regionens strategier eller planer. Kalmar har sedan tidigare genomfört ett större arbete för att analysera behov kring coworking i regionens kommuner.

Intervjuer

Av de 216 kommunerna som hade svarat på enkäten lämnade 79 kontaktuppgifter och godkände att bli kontaktade för en uppföljande intervju. Av dessa valdes 23 ut enligt ovan, och bland dessa genomfördes 13 intervjuer.

De deltagande kommunerna är:

Berg, Hallstahammar, Sävsjö, Arvika, Markaryd, Kungsbacka, Lindesberg, Sandviken, Karlshamn, Robertsfors, Härjedalen, Karlskrona, Simrishamn. Detta ger representation i 11 av de 21 regionerna, och i 8 kommuntyper, se tabell.

Kommun	Region	Folkmängd (2024-08, SCB)	Folkmängdsutveckling 202001--202408 (SCB)	Kommungrupp (SKRs indelning)
Berg	Jämtland Härjedalen	7 111	+38	B5 Lågpendlingskommun nära större stad
Hallstahammar	Västmanland	16 604	+238	B4 Pendlingskommun nära större stad
Sävsjö	Jönköping	11 605	-97	C7 Pendlingskommuner nära mindre stad/tätort
Arvika	Värmland	25 580	-448	C8 Landsbygdskommun
Markaryd	Kronoberg	9 986	-364	C7 Pendlingskommuner nära mindre stad/tätort
Kungsbacka	Halland	85 705	+1 202	A2 Pendlingskommun nära storstad
Lindesberg	Örebro	23 170	-403	B5 Lågpendlingskommun nära större stad
Sandviken	Gävleborg	38 402	-826	B5 Lågpendlingskommun nära större stad
Karlshamn	Blekinge	31 871	-593	C6 Mindre stad/tätort
Robertsfors	Västerbotten	6 683	-56	B4 Pendlingskommun nära större stad
Härjedalen	Jämtland Härjedalen	10 138	+60	C9 Landsbygdskommun med besöksnäring
Karlskrona	Blekinge	66 350	-293	C6 Mindre stad/tätort
Simrishamn	Skåne	18 971	-200	C9 Landsbygdskommun med besöksnäring

De transkriberade intervjuerna analyserades tematiskt och fem centrala teman utkristalliserades: inflyttning och tillväxt, rekrytering av arbetskraft, kommunens engagemang, efterfrågan på coworkingplatser, och samverkan mellan aktörer.

INFLYTTNING OCH TILLVÄXT

Flera respondenter menar att coworkingställen ses som en viktig del i kommunernas långsiktiga strategi för att främja näringslivet och skapa nya möjligheter för företag och individer. Vissa kommuner, som exempelvis Berg och Arvika, ser coworking som ett verktyg för att attrahera entreprenörer och behålla företag på orten. Flera andra respondenter anser att det främjar innovation och hjälper mindre företag att växa genom att erbjuda flexibla arbetsplatser och nätverksmöjligheter. Kommunernas stöd till coworking-verksamheter kan handla om renovering av fastigheter för att skapa attraktiva miljöer där företag kan etableras som till exempel Arvika har gjort - de renoverade en privatägd fastighet för att förbereda för en extern aktör som startade ett coworkingställe som nu huserar en mängd olika företag, samt erbjuder platser för kommunens anställda.

Samtliga kommuner nämner begreppet coworking tillsammans med beskrivningar kring saker som berör tillväxt och inflyttning eller att stanna kvar i kommunen. Flera tar upp distansarbete som en viktig faktor, att man kan bo kvar i den aktuella kommunen men jobba på distans på större företag eller myndigheter. I Karlskrona har kommunen varit med och initierat ett coworkingställe tillsammans med 10 lokala företag, med ambitionen att få allmänhet, företagare, offentliga aktörer och akademien att mötas och samverka.

Ytterligare en aspekt är närheten till kommunen som myndighet, och flera beskriver coworking som ett sätt att interagera med näringslivet och stötta entreprenörer och ett sätt att komma närmare medborgarna i glesare strukturer med kommunal service som till exempel möjligheter att söka statliga utvecklingsbidrag. Lindesbergs kommun beskriver hur de vill satsa på grannskapskontor utanför centralorten som både kan fungera som coworkingplatser för de företagare som bor i närheten, och en plats där kommunens tjänstemän kan möta medborgare och erbjuda kunskap kring offentliga stöd och statliga innovationscheckar till exempel, något man upplever att regionen inte når ut tillräckligt med.

Några respondenter som har coworkingplatser inom den egna kommunen beskriver värdet av nätverkandet mellan olika aktörer och i två fall hur en sådan plats blivit som ett säte för den lokala näringslivsföreningen. Beroende på hur näringsstrukturen i kommunen ser ut när det kommer till antal tjänstemän och arbetare så betonar respondenterna coworking olika starkt kopplat till temat tillväxt, men är mer samstämmiga när det kommer till att koppla coworking till rekrytering på distans.

REKRYTERING AV ARBETSKRAFT

27 av 193 kommuner har upphandlat eller tecknat medlemskap på någon coworkingverksamhet för sina egna medarbetare. Fem av dem som svarade ja på den här frågan, svarade också nej på frågan om det finns coworkingplatser inom den egna kommunen. Man kan då anta att man har platser i det regionala centrat där det finns anställda som bor. Två av de kommuner som blev intervjuade bekräftar den bilden. Flera kommuner, som Sävsjö och Hallstahammar, upplever coworking som en lösning för att attrahera livsstilsflyttare och behålla kompetens i mindre orter. Den ökade flexibiliteten att arbeta varifrån som helst gör det möjligt för personer som flyttar till landsbygden att fortsätta arbeta för företag i större städer, samtidigt som de kan bo på mindre orter med hög livskvalitet. Livsstilsflyttarna är ofta tjänstemän, och coworkingplatser erbjuder dem en social och professionell mötesplats där de kan arbeta och nätverka.

I Arvika kommun har coworkingmiljöer, som Scaler, etablerats för att stödja IT-företag och distansarbetare. Detta skapar en attraktiv miljö för personer som vill arbeta flexibelt, vilket hjälper kommunen att locka till sig specialister och företag inom den digitala sektorn. Coworkingplatser gör det möjligt för IT-anställda att bo kvar i kommunen samtidigt som de arbetar för företag i större städer:

- "Det har blivit fler... företagare som jobbar på distans åt något större bolag. Det känns som att den har blivit mer synlig i sektorn och jag tror även att den har växt."

I Kungsbacka kommun beskrivs coworking som en strategi för att främja kunskapsintensiva företag och stärka den lokala arbetsmarknaden. Genom att integrera coworking i stadsutvecklingen hoppas kommunen kunna erbjuda flexibla arbetsmiljöer som lockar både nya företag och kvalificerade anställda från andra regioner:

- "Vi vill skapa möjligheter för co-workingplatser... i detaljplanerna, vilket bidrar till att fler kunskapsintensiva företag kan etablera sig här."

Markaryds kommun har också använt coworkingplatser som ett sätt att stötta rekrytering genom att skapa nätverksmiljöer för företagare. Genom att erbjuda en plats där både lokala och externa företagare kan mötas, skapas en dynamisk arbetsmiljö som hjälper till att behålla och attrahera arbetskraft, särskilt inom tjänstesektorn:

- "Genom att tillhandahålla en coworking-miljö kan vi stärka lokala företag och deras förmåga att rekrytera ny personal."

I Arvika har coworkingmiljöerna också blivit en plats där företag från olika branscher kan mötas, vilket man anser inte bara stödjer rekrytering utan även främjar kunskapsutbyte och innovation. Kommunen ser det som ett sätt att underlätta för företag att hitta rätt kompetens genom att skapa nära samverkan och nätverk mellan olika branscher:

- "Coworkingmiljön möjliggör att företagare inom olika sektorer kan knyta kontakter och hitta nya samarbeten."

Flera respondenter tar själva upp coworking som en lösning för deras egna kompetensbehov och möjlighet att rekrytera utanför den egna kommunen och låta dessa nya medarbetare nyttja en coworkingplats i grannkommunen. En annan aspekt som flera tar upp är att bygga coworking utanför centralorten, som grannskapskontor som skulle kunna drivas av byalag för att kunna vara relevanta för de lokala näringsidkarna på den platsen. Ytterligare annan input är möjligheten att locka kompetensföretag till traditionellt industritunga kommuner, och några respondenter anser att coworkingplatser skulle kunna locka företag i andra kommuner att rekrytera i den egna kommunen och på sikt etablera en filial. Samma resonemang som ovanstående fast tvärtom, helt enkelt.

Det finns en uttalad ambition att både kommuner och företag använder coworkingplatser för sina anställda, särskilt i tider av ökat distansarbete. Flera kommuner, inklusive Härjedalen, har upphandlat eller ingått medlemskap i coworkingplatser för att skapa flexibla arbetsalternativ för sina medarbetare

KOMMUNENS ENGAGEMANG

Flera kommuner beskriver ett starkt engagemang i att stödja coworking. De ser coworking som en möjlighet att minska klimatavtrycket genom att låta kommunanställda arbeta på distans från närliggande hubbar i stället för att pendla. Det sker också investeringar i fastigheter och samarbeten med privata aktörer och näringslivskluster för att på olika sätt understödja etableringen av coworking-platser. Några kommuner beskriver att de arbetar

aktivt med att ta fram strategier för att underlätta coworking som en del av deras näringslivsstrategier och stadsutveckling.

Kommuner tar en aktiv roll i att tillhandahålla eller renovera lokaler för coworkingverksamheter. Exempelvis nämner en respondent från Arvika kommun att kommunen renoverade en äldre privatägd fastighet för att coworkingaktören Scaaler skulle kunna flytta in. Detta initiativ beskrivs som en investering i både fastigheten och det lokala näringslivet:

- "Man gick in med kapitalet och renoverade för det var ju ett antal miljoner... och så gjorde man det till en väldigt attraktiv miljö som i dagsläget har blivit väldigt positivt."

Flera kommuner fungerar som både hyresgäster och samarbetspartners till coworkingställen. Bergs kommun är ett exempel där kommunen hyr platser för sina anställda på lokala coworkinghubbar, och kommunen ser coworking som ett sätt att underlätta distansarbete och minska klimatavtryck:

- "Kommunen hyr ju en plats nu på en coworking hub... och sedan finns det ju coworking hubbar annanstans runt omkring här i kommunen."

I flera kommuner finns en ambition att etablera fler coworkingplatser som en del av framtida stads- och landsbygdsutveckling. I Sävsjö kommun beskriver en respondent hur kommunen ser coworking som en del av deras långsiktiga plan att erbjuda flexibla arbetsmöjligheter och stöd till lokala entreprenörer. Här lyfts även fram att coworking kan komplettera redan existerande innovationsmiljöer, som Science Park Jönköping:

- "Vi har en yta för samverkansmiljö... som vi pratar med en del företag kring att kunna nyttja som coworking space."

I vissa kommuner är en del av strategin att hyra ut tomma eller outnyttjade fastigheter till coworkingaktörer för att fylla dem med aktivitet och stödja det lokala näringslivet. Arvika kommun exemplifierar detta med sitt beslut att renovera en tom fastighet och låta coworkingaktörer använda den för att skapa en kreativ och dynamisk arbetsmiljö:

- "Det har varit en gammal färgbutik innan... Och så fick [de privata aktörerna] nys om lokalen och tänkte att detta vore perfekt för en coworking-hub i byn."

Vissa kommuner ser coworkingplatser som en del av en större strategi för att stärka samverkan mellan företag och kommunen. Hallstahammars kommun ser coworking som ett sätt att stödja lokalt näringsliv och utveckling genom att erbjuda flexibla arbetsplatser som gynnar både företag och kommunens invånare:

- "Vi ser att det skulle kunna gynna vårt lokala näringsliv... och skapa en attraktiv och bra livskvalitet."

EFTERFRÅGAN PÅ COWORKINGPLATSER

Respondenterna upplever att efterfrågan på coworkingplatser har ökat i och med pandemin och en förändrad arbetskultur, där distansarbete blivit vanligare. Många kommuner ser coworking som en viktig faktor för att möta denna efterfrågan, särskilt i glesbygdsområden där det annars kan vara svårt att locka folk att pendla långa sträckor. Samtidigt anser flera respondenter att det är en utmaning att säkerställa att coworking-miljöer blir tillräckligt attraktiva för att locka en bred användarbas, något som vissa kommuner, som Arvika, arbetar med genom att skapa dynamiska och välutformade miljöer.

Många respondenter beskriver coworkingplatser som ett viktigt verktyg för att möta arbetslivets förändrade behov, särskilt efter pandemin. Till exempel beskriver en representant från Bergs kommun att coworkingplatser kan hjälpa till att minska klimatpåverkan och främja arbete på distans inom en geografiskt utspridd kommun:

- "Vi pratar om flera mil mellan olika ställen att det uppmuntrar till och kanske inte behöver ta bilen varje morgon till in till kommunhuset i Svenstavik utan att man kan i stället åka till närmsta coworking-hub och sitta där."

Flera respondenter ser en ökande efterfrågan på coworkingplatser, speciellt bland företag som vill erbjuda sina anställda möjligheten att arbeta flexibelt. En respondent från Arvika kommun beskriver hur coworking hjälper till att tillgodose behoven hos IT-företag och andra distansarbetare:

- "Den verksamheten [coworkingplatsen] ligger i en stor byggnad... och en del företag hyr in sig... Det känns som att det är bra i medvind i hela verksamheten som de bedriver."

Några respondenter ser coworkingplatser som en del av kommunens långsiktiga strategi för att stödja entreprenörer och företagare, särskilt i glesbygdsområden där dessa företagare kan bli ganska isolerade. I Sävsjö kommun beskriver en respondent att coworking kan hjälpa till att behålla företag i kommunen snarare än att de flyttar till större städer:

- "Attraktiviteten att flytta till en mindre ort är mycket mindre än till en större. Så mitt perspektiv är snarare att behålla företagen att de kan lösa det på det här sättet än att flytta företaget."

Även om synen på coworking är positiv, uttrycker några respondenter oro över att tillräcklig efterfrågan finns för att upprätthålla dessa utrymmen i mindre orter. Detta lyfts fram i Bergs kommun, där coworkingplatser ses som ett sätt att locka både tjänstemän och livsstilsflyttare, men där efterfrågan fortfarande är osäker:

- "Det är lite svårt att hitta rätt lokal... Men det finns också ett uppdämt behov i Ljungdalen, även om vi inte vet hur stort riktigt."

Respondenterna uttrycker generellt en positiv syn på coworkingplatser, med fokus på hur dessa kan bidra till både kommunernas näringsliv och invånarnas arbetsmöjligheter och på olika sätt öka kommunens attraktion. Flera beskriver hur de snappar upp behov och andra beskriver hur de gärna ser fler etableringar i centralorten. Några har ändrat i detaljplaner för att medge fler kontorsfastigheter eftersom de ser en positiv inverkan på handel och restaurang, och ytterligare andra beskriver hur de letar efter "rätt" aktör för en yta för att kunna gå vidare med att understödja att det startas coworking.

SAMVERKAN MELLAN AKTÖRER

I respondenternas svar framkommer samverkan mellan olika aktörer som en viktig del av kommunernas arbete och att det skapar en dynamik mellan kommuner, företag och ideella initiativ.

Flera kommuner ser coworking som en möjlighet att stötta näringslivet och använda outnyttjade fastigheter. Exempelvis har Arvika kommun renoverat en äldre byggnad för att skapa coworking-utrymmen, medan andra kommuner som Bergs kommun aktivt hyr coworking-platser för sina anställda och samarbetar med privata aktörer för att främja lokala

initiativ. Robertsfors kommun ingår i et nav kranskommuner som tillsammans har coworkingplatser i Umeå. Denna samverkan mellan kommuner och entreprenörer är central för att skapa attraktiva arbetsmiljöer och främja lokal utveckling.

Flera respondenter lyfter att de tycker att coworkingmiljöer fungerar som en strategi för att attrahera både nya invånare och företag till kommunerna. I Hallstahammar och Sävsjö är coworking ett sätt att behålla företagare och tjänstemän, särskilt i små orter där det annars kan vara svårt att locka arbetskraft. Kommuner som Markaryd och Arvika samverkar med lokala företag och näringslivet för att skapa coworkingplatser. Markaryd beskriver också hur de vill samverka med lokala föreningar och byalag för att skapa och driva coworking i mindre byar, och menar att detta skulle bidra till att skapa nätverk och stödja det lokala näringslivet.

I flera kommuner, såsom Arvika och andra mindre städer, finns också planer på att skapa mötesplatser för studenter och företagare för att främja innovation och nätverkande mellan akademiska institutioner och det lokala näringslivet. Sävsjö kommun arbetar tillsammans med Science Park Jönköping för att skapa coworking-platser som stödjer nystartade företag och lokala entreprenörer, där fokus ligger på att främja innovation och stötta företag inom tjänstesektorn och AI-utveckling.

Härjedalens kommun beskriver en strategi där de arbetar med både interna och externa aktörer för att skapa fler coworkinghubbar, speciellt i turistorter, för att fånga upp talanger och främja inflyttning. Samverkan sker även med lokala föreningar och byalag. Hallstahammars kommun nämner ett samarbete som syftar till att främja lokal kompetens och livskvalitet genom coworking. De ser det som en möjlighet att gynna både lokalt näringsliv och företag som kan arbeta på distans från kommunen

I Kungsbacka och Arvika beskriver respondenterna hur de anser att coworking kan bidra till att skapa levande stadskärnor och möta den växande efterfrågan på flexibla arbetsplatser. Kommunerna beskriver hur de har integrerat coworking i sina strategier för att driva fler affärer och attrahera företagare till områden med stor potential för tillväxt.

Flera respondenter påpekar dock vikten av att långsiktighet, att det kan vara lätt att starta ett coworkingställe men att säkra den långsiktiga driften i affärsmodellen är en annan. Även om coworking har varit en framgång i många områden, finns det utmaningar när det gäller att balansera investeringar och skapa långsiktiga hållbara lösningar. Vissa respondenter lyfter också att själva innehållet i miljön är så avgörande för om det ska fungera; det behöver vara en plats som man trivs på och vill återkomma till, ett ställe som erbjuder rätt atmosfär och lockar till sig rätt användare för att verkligen skapa dynamik och innovation.

Diskussion

Samverkan som drivkraft i entreprenöriella ekosystem

En av de mest framträdande dragen i resultatet är betoningen på samverkan. Enligt teorin om entreprenöriella ekosystem är samverkan mellan olika aktörer absolut avgörande – både offentliga och privata. Denna samverkan anses vara avgörande för att skapa innovation och stödja tillväxt, särskilt genom delning av resurser och kunskap. På samma sätt framkommer det i intervju svaren att kommuner i stor utsträckning samverkar med företag och andra lokala aktörer för att etablera coworkingmiljöer.

Arvika kommuns roll som aktiv partner i att tillhandahålla fastigheter och skapa en miljö för IT-företag och andra distansarbetare att växa och utvecklas ligger i linje med hur

entreprenöriella ekosystem kräver en kombination av aktörer som stöder varandra. Markaryds kommun, som också aktivt engagerar sig genom partnerskap med privata företag, visar på andra exempel där lokala ekosystem möjliggör för företag att utvecklas genom att dela arbetsplatser och resurser.

Denna samverkan skapar dynamik som bidrar till att stärka hela ekosystemet, en central tes i teorin. Dock är en skillnad att en världsledande entreprenörskapsforskare som Fritsch (2024) inte framhäver kommuners roll som så betydande som den framstår i den här studien, där kommunerna ofta tar en ledande roll i att initiera och stötta coworkinginitiativ. Detta kan bero på att mindre kommuner utanför storstäderna, ofta måste agera som katalysatorer för att fylla den lucka som annars skulle lämnas tom av privata aktörer. I jämförelse med många andra länder har kommunerna i Sverige en starkare ställning och relativt sett mer resurser.

Coworking som stöd för entreprenörskap och lokal utveckling

Både Fritsch (2024) och respondenterna lyfter fram coworkingplatser som en viktig resurs för att stödja småföretag och entreprenörskap. Fritsch beskriver hur delade arbetsmiljöer kan fungera som knutpunkter för att sprida idéer och innovationer, vilket är avgörande för att skapa entreprenöriella framgångar inom ett regionalt ekosystem. Denna tanke återfinns i flera av kommunernas erfarenheter i intervjuvaren.

I Kungsbacka ses coworking som en del av kommunens långsiktiga strategi för att främja kunskapsintensiva företag och erbjuda flexibla arbetsmiljöer. Detta stärker tanken att coworkingmiljöer är viktiga komponenter för att bygga hållbara ekosystem där företag kan växa och dra nytta av delade resurser och nätverk.

Samtidigt fokuserar respondenterna inte enbart på högpresterande företag eller tekniskt avancerade start-ups, vilket är en kritik som Fritsch riktar mot den rådande forskningen om entreprenöriella ekosystem. Fritsch menar att forskningen ofta missar vardagsentreprenörer och små företag som också utgör en viktig del av ekosystemet. Här ger också intervjuvaren uttryck för ett bredare perspektiv, där coworking ses som en lösning för både små lokala entreprenörer och större företag. Exempelvis i Arvika används coworking både av mindre frilansare och större företag inom IT-sektorn, vilket visar på en mer inkluderande syn på vilka som kan dra nytta av dessa miljöer.

Kommuners aktiva roll i coworkingetablering

En intressant skillnad mellan Fritschs teori och intervjuvaren är hur kommunerna beskrivs som drivande krafter bakom coworkingmiljöerna. I Fritschs teori betonas vikten av att flera aktörer – offentliga och privata – arbetar tillsammans för att skapa hållbara ekosystem. Dock är det i intervjuerna tydligt att kommunerna ofta spelar en huvudroll, särskilt när det gäller att tillhandahålla initialt stöd eller skapa de fysiska förutsättningarna för coworking, som att till exempel renovera och förbereda fastigheter för att attrahera coworkingaktörer eller att hyra platser på coworkinghubbar för sina anställda.

Denna typ av engagemang är viktig i mindre kommuner, där privata aktörer kanske inte ser samma marknadspotential som i större städer. Här blir kommunerna en slags möjliggörare som ser till att coworkingmiljöer inte bara kan etableras utan också överleva genom att erbjuda kommunala resurser. Detta står i viss kontrast till Fritschs teori, där privata och offentliga aktörer ses som jämlika partners snarare än att det offentliga tar en ledande roll. Det blir intressant just ur ett svenskt perspektiv där kommunerna är så olika i storlek, täthet och demografi.

Rekrytering och kompetensförsörjning genom coworking

Coworkingmiljöers påverkan på rekrytering lyfts fram i båda källorna som ett viktigt verktyg för att stärka regional utveckling. Fritsch (2024) menar att ett starkt entreprenöriellt ekosystem kan attrahera talanger och företagare till regionen, vilket är avgörande för lokal tillväxt. På samma sätt ser flera kommuner i intervjuvären coworking som en möjlighet att locka till sig och behålla arbetskraft, särskilt i glesbygdsområden.

Några respondenter beskriver hur coworkingmiljöer hjälper till att attrahera distansarbetare och IT-specialister som annars skulle söka sig till större städer. I intervjuerna framkommer det också att kommuner ser coworking som en strategi för att skapa en mer flexibel och attraktiv arbetsmarknad, vilket kan underlätta rekryteringen av kvalificerad arbetskraft som annars skulle kunna pendla till en större närliggande stad.

Däremot betonar Fritsch mer hur rekrytering kan stärkas genom entreprenöriella nätverk och kopplingen till innovation, medan intervjuvären visar hur coworkingplatser kan fungera som en strategi för att attrahera och behålla arbetskraft, samt öka arbetskraftens rörlighet, vilket gynnar både företag och kommuner. Coworking ses som en lösning för att minska pendling och erbjuda högkvalitativa arbetsmiljöer, vilket är avgörande för livsstilsflyttare och distansarbetare som söker en balans mellan arbete och livskvalitet.

Sammantaget visar jämförelsen mellan Fritschs teori och resultaten i intervjuerna stora likheter. Båda källorna betonar vikten av samverkan för att skapa hållbara entreprenöriella ekosystem, och coworkingplatser betraktas som viktiga resurser för att stödja småföretag och entreprenörer. Samtidigt ger intervjuerna ett bredare perspektiv på vilka företag och aktörer som kan dra nytta av dessa miljöer, vilket också ligger i linje med Fritschs kritik mot att enbart fokusera på högpresterande företag.

Skillnaden i hur kommunernas roll beskrivs är dock tydlig. I intervjuerna är kommunerna ofta de drivande aktörerna bakom coworkingetablering, medan Fritsch ser en mer balanserad samverkan mellan privata och offentliga aktörer som avgörande för framgångsrika ekosystem. Troligen beror denna skillnad på att kommunerna i Sverige har ett bredare ansvar och relativt sett mer resurser än kommuner i många andra europeiska länder.

Slutsatser och rekommendationer

Studien har visat att kunskapen om coworking varierar mycket mellan landets kommuner, men att det också är en majoritet som både känner till fenomenet och som känner till att det finns coworkingställen inom den egna kommunen. Givet urvalet som vi gjorde för intervjuerna, att fokusera på de kommuner som redan ligger långt fram i sitt arbete med att involvera coworking i sina strategier och sitt arbete, så visas en begränsad bild som mer kan fungera som en inspiration för andra. Det framkommer att coworkingställen i flera fall spelar en viktig roll i att främja lokal och regional utveckling, särskilt i mindre kommuner. Detta anser kommunerna bidrar till både inflyttning och tillväxt.

Rekommendation: På policynivå finns det stöd för tanken att kommuner och regioner skulle kunna integrera coworking i sina tillväxtstrategier, exempelvis genom de goda exemplen som behandlats i studien, som att tillhandahålla lokaler, stödja samverkan mellan aktörer och främja innovation inom olika sektorer.

Man kan också utifrån denna studie argumentera för att kommuner bör arbeta med att skapa långsiktigt hållbara coworkingmiljöer genom offentlig-privata partnerskap. Detta innebär att investera i att renovera eller tillhandahålla outnyttjade fastigheter för coworkingaktörer samt samarbeta med företag och byalag för att skapa lokala arbetshubbar utanför regionala centra. Detta stärker inte bara det lokala näringslivet utan även den sociala sammanhållningen och arbetskraftens rörlighet, vilket är avgörande för både ekonomisk tillväxt och social utveckling.

Rekommendation: Kommuner skulle kunna skapa bredare samarbeten genom att kroka arm med lokala näringslivskluster och andra institutioner, och därmed möjliggöra och understödja utvecklandet av entreprenöriella ekosystem.

På den regionala nivån verkar intresset för coworking vara lägre än i kommunerna. Regioner skulle dock kunna spela en roll som koordinerande organ för att säkerställa att coworkingplatser når ut till företagare i glesbygd, tillhandahålla riktade stöd för coworkingverksamheter, och att erbjuda stöd för innovationsutveckling på dessa platser. Detta skulle stärka hela den regionala arbetsmarknaden och göra den mer attraktiv för företag som vill etablera sig eller utöka sin närvaro i regionen.

Rekommendation: Kommuner och regioner bör undersöka vilka entreprenöriella ekosystem som finns lokalt där coworking kan fungera som en komponent. Genom att samarbeta med akademiska institutioner och andra forskningsmiljöer kan man främja nya affärsmöjligheter och innovationer, vilket i längden leder till hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft för både lokala och regionala ekonomier.

Referenser

Bosma, N., Stam, E., & Wennekers, S. (2019). "Entrepreneurial Ecosystems: An Overview of the Evidence." *European Planning Studies*, 27(6), 967–989.

Bouncken, R. B., Gast, J., Kraus, S., & Bogers, M. (2015). "Coopetition: A Systematic Review, Synthesis, and Future Research Directions." *Review of Managerial Science*, 9(3), 577–601.

Brown, R., & Mason, C. (2017). "Looking Inside the Spiky Bits: A Critical Review and Conceptualization of Entrepreneurial Ecosystems." *Small Business Economics*, 49(1), 11–30.

Fritsch, M. (2024) Struggling with Entrepreneurial Ecosystems. JENA ECONOMICS RESEARCH PAPERS · # 2024 – 007
https://www.researchgate.net/publication/384072879_Struggling_with_Entrepreneurial_Ecosystems

Isenberg, D. (2010). "How to Start an Entrepreneurial Revolution." *Harvard Business Review*, 88(6), 40–50.

Mason, C., & Brown, R. (2014). "Entrepreneurial Ecosystems and Growth-Oriented Entrepreneurship." *OECD LEED Programme*.

Nelson, R. R. (Ed.). (1993). *National Innovation Systems: A Comparative Analysis*. Oxford University Press.

Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press.

Rex, A. & Westlund, H. (2024). Coworking and local development outside metropolitan areas in Sweden. *Journal of Rural Studies*, Volume 105, January 2024, 103185
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0743016723002516>

Saxenian, A. (1994). *Regional Advantage: Culture and Competition in Silicon Valley and Route 128*. Harvard University Press.

SCB Befolkningsstatistik
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101G/ManadBefStatRegion/

SKR Kommungrupsindelning
<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/kommungrupsindelning2023.67834.html>

Spigel, B. (2017). "The Relational Organization of Entrepreneurial Ecosystems." *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(1), 49-72.

Stam, E. (2015). "Entrepreneurial Ecosystems and Regional Policy: A Sympathetic Critique." *European Planning Studies*, 23(9), 1759–1769.

Stam, E., & Spigel, B. (2016). "Entrepreneurial Ecosystems." In Blackburn, R., & De Clercq, D. (Eds.), *The SAGE Handbook of Small Business and Entrepreneurship*. SAGE Publications.

Stam, E., & van de Ven, A. (2019). "Entrepreneurial Ecosystems: A Systems Perspective." *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43(3), 447–463.

Tillväxtanalys (2022) Coworking och lokal utveckling utanför Sveriges storstadsregioner
<https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2022-06-08-coworking-och-lokal-utveckling-utanfor-sveriges-storstadsregioner.html>

Tillväxtanalys (2023) Coworking och regional spridning av tillväxtföretag.
https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.54f2c85b187793db5be79783/1682341496753/PM_2023_04_KE.pdf